

Prologas

Nesunku įsivaizduoti, kaip buvome sukrėsti, kai paskutiniaisiais gyvenimo metais tėvas neteko atminties. Bet iš dalies jis labiausiai nusiminė todėl, kad, praradus atmintį, drastiškai sumažėjo galimybė rašyti, kaip paprastai, laikantis griežtos drausmės. Kartą aiškiai ir iškalbingai, kaip ir dera garsiam rašytojui, jis pareiškė: „Atmintis – ir mano žaliava, ir mano įrankis. Be jos nebelieka nieko.“

„Susitiksime ruggpjūtį“ buvo jo paskutinių pastangų kurti, nieko nepaisant, vaisius. Tas procesas buvo menininko perfekcionizmo ir jo protinių gebėjimų nykimo varžytuvės. Tą ilgą to paties teksto variantų kaitą labai nuosekliai – kur kas geriau, nei mes sugebėtume, – aprašė mūsų bičiulis Cristóbalis Pera savo pastabose, skirtose būtent šiam leidimui. Tuo metu žinojome tik galutinį Gabo sprendimą: „Ši knyga beviltiška. Ją reikia sunaikinti.“

Prologas

Mes nesunaikinome, atidėjome tikėdamiesi, kad laikas parodys, ką su ja daryti. Beveik dešimčiai metų praslinkus po jo mirties dar kartą skaitydami ją pastebėjome daugybę labai įdomių teksto privalumų. Išties ji nėra taip nugludinta, kaip jo garsiosios knygos. Pasitaiko spragų ir nedidelių prieštaravimų, bet niekas netrukdo mėgautis ryškiais Gabo kūrybos aspektais: jo vaizduotės polėkiu, poetine kalba, kerinčiu pasakojimu, žmogaus dvasios pažinimu, polinkiu grožėtis jo potyriais ir nuotykiiais, o ypač meile. Meilė, ko gero, pagrindinė jo kūrybos tema.

Nusprendus, kad knyga kur kas geresnė, nei atrodė prieš daug metų, mums dingtelėjo dar viena mintis: pristigus gebėjimų užbaigti knygą, tų pačių gebėjimų stygius neleido Gabo deramai įvertinti knygos ir suvokti, kokia ji puiki, nepaisant kai kurių netobulumų. Išlygindami išdavystę, nutarėme jo skaitytojų malonumą laikyti svarbesniu už visus kitus pamąstymus. Jeigu jie mums pritaris, galbūt Gabo mums atleis. Tuo ir kliaujamės.

RODRIGO ir GONZALO GARCÍA BARCHA

SUSITIKSIME
RUGPJŪTĪ

1

Į salą ji atplaukė keltu penktadienį, rugpjūčio šešioliktąją, trečią valandą popiet. Vilkėjo džinsais, languotais marškiniais, basa įsispyrusi į paprastus žemakulnius, nuo saulės prisidengusi atlasiniu skėčiu, su rankinuku ir paplūdimio krepšiu. Prieplaukoje nukaukšėjo tiesiai prie išsirikiavusių taksi, prie salietros išėsto seno modelio automobilio. Draugiškai pasisveikinęs, vairuotojas nudulkėjo įkaitusio smėlio gatvėmis per varganą miestelį pro drėbtines, palmių lapais dengtas trobeles, žvelgiančias į liepsnojančią jūrą. Teko mėtyti mirties kilpas, lenkiant sužūlėjusias kiaules ir plikus berniūkščius, kurie puldinėjo taksi, vaizduodami toreadorus. Miestelio pakrašty vairuotojas pasuko karališkųjų palmių alėja į pajūrį, kur tarp atviros jūros ir lagūnos, knibždančios melsvųjų garnių,

plytėjo paplūdimiai, apstatyti turistiniais viešbučiais. Pagaliau sustojo prie seno, apskurusio viešbutėlio.

Konsjeržas jau laukė jos parašo su užpildyta registracijos kortele ir raktais. Pasistrykčiodama užlėkė laiptais ir įėjo į vienintelį kambarį antrame aukšte su vaizdu į lagūną, skurdu, dvokiantį neseniai purkštais insekticidais, su plačia, kone nuo sienos iki sienos vedybine lova. Iš rankinės išsiėmė kosmetinę ir neišpjaustytą knygą su dramblio kaulo peiliu popieriui pjaustyti vietoj skirtuko, padėjo ant naktinio stalelio. Išsitraukė rausvus šilkinis naktinukus ir pakišo po priegalviu. Taip pat šilkinę skarelę, išmargintą pusiaujo paukščiais, baltus marškinėlius trumpomis rankovėmis, nuavėtus teniso batelius ir nunešė juos į vonios kambarį.

Prieš susiruošdama nusimovė vestuvinį žiedą, nuo dešinės rankos nusisegė vyrišką laikrodį, sudėjo viską ant tualetinio stalelio ir greitosiomis apsiprausė – nuo veido nusiplovė kelionės dulkes ir nubaidė įprastą popiečio snaudulį. Nusišluosčiusi prieš veidrodį suėmė krūtis, apvalainas ir iškilias, nepaisant dviejų gimdymų. Delnais suspaudė skruostus ir pasmaukė atgal, norėdama prisiminti, kaip atrodė jauna. Į pasiraukšlėjusį kaklą nekreipė dėmesio, šaukštai popiet, ir atidžiai apžiūrėjo dantis, idealius, neseniai valytus kelte po pietų. Dezodorantu pasitrynė švariai nuskustas pažastis ir apsivilko šviežius medvilninius marškinius su kišenaitėje išsiuvinėtais inicialais AMB. Susišukavo ilgas, sulig pečiais indėniškus

plaukus, surišo arklį uodegą ir suveržė paukščiais išmarginta skarele. Galop perbraukė per lūpas paprastu vazelino pieštuku, liežuviu lyžtelėjusi smilius, suglostė tarpuaky suaugusius antakius, pasikvėpino paausius tualetiniu vandeniu „Maderas de Oriente“ ir tada rudenėjančios motinos veidu pažvelgė į veidrodį. Į ją žiūrėjo moteris cukranendrių melasos atspalvio veidu be menkiausios kosmetikos žymės, žaviomis topazo spalvos akimis, tamsiais portugalėms būdingais vokais. Išgliaudė save iš pagrindų, negailėstingai nuteisė ir pasijuto kaip iš naujo gimusi. Tik tada, kai užsimovė žiedą ir prisisėgė laikrodį, susizgribo, kad jau vėlu: be šešių minučių keturios, bet dar akimirką ilgesingai grožėjosi kaitrioje lagūnos tvankoje nejudriai sklendantčiais garniais.

Prie paradinio įėjimo, platanų paunksnėje, stovėjo jos taksi. Nieko nelaukdamas, vairuotojasrovė palmių alėja aikštės link, ten, kur progumoje tarp viešbučių uruliavo vietinis turgelis po atviru dangumi, ir sustojo prie gėlių kiosko. Augalota juodaodė, snūduriavusi paplūdimio krėsele, pašoko, automobilio signalo pažadinta, atpažino moterį galinėje sėdynėje ir klegėdama padavė iš anksto užsakytą puokštę kardelių. Už kelių kvartalų taksi pasuko į beveik nevažiuojamą, aštriais akmenimis nusėtą taką, vingiuojantį įkalnėn pačiu skardaus šlaito pakraščiu. Pro karštyje sutenėjusio oro ūką dūlavo Karibų jūros toliai, pramoginės jachtos, išsirikiavusios palei turistų prieplauką, keltas, ketvirtą valandą grįžtantis į miestą. Kalvoje buvo

skurdžiausios kapinės. Ji stumtelėjo parūdijusius vartelius ir su gėlių puokšte rankoje nuėjo takeliu pro piktžolių užklėstus kapus. Vidury kerojo plačiašakis kapokmedis, ir pagal tą medį ji rado motinos kapą. Akmenys skaudžiai badė kojas net pro įkaitusius guminius padus, ryški saulės šviesa smelkėsi pro atlasinį skėtį. Iš krūmų šmurkštelėjo iguana, stabtelėjo priešais, įsistebeilijo ir akimirksniu dingo brūzgynuose.

Iš rankinės išsitraukusi sodo pirštinę, gavo apravėti tris plokštes, kol pagaliau atpažino pageltusį marmurą su motinos vardu ir prieš aštuonerius metus įrašyta mirties data.

Ji važiavo lankyti motinos kiekvieną rugpjūčio 16-ąją tuo pačiu laiku, tuo pačiu taksi, su tos pačios gėlininkės puokšte, į tas pačias skurdžias kapines, deginant ugninei saulei, kad ant motinos kapo padėtų gyvų kardelių. Po to jau neturėjo ką veikti iki devintos valandos ryto, kada pirmas keltas išplaukia į miestą.

Ji buvo Ana Magdalena Bach, keturiasdešimt šešerių metų amžiaus, prieš dvidešimt septynerius laimingai ištekėjusi už vyro, mylimo ir mylinčio ją, dar nespėjusi baigti meno ir literatūros studijų, būdama skaisti ir nepatyrusi pirmosios meilės žavesio. Jos motina, garsi Montesori pradinės mokyklos mokytoja, nors ir apdovanota gausybe talentų, iki paskutinio atokvėpio nenorėjo keisti profesijos. Ana Magdalena paveldėjo motinos akių auksinį spindesį, gebėjimą glaustai dėstyti mintis ir išmintį, kuria vadovaudamasi grūdino savo būdą. Visa jos giminė gyveno

muzika. Tėvas, pianistas ir muzikos mokytojas, keturiasdešimt metų vadovavo provincijos konservatorijai. Vyras, taip pat muzikantų sūnus ir orkestro dirigentas, perėmė jos mokytojo pareigas. Jų pavyzdinis sūnus, būdamas dvidešimt dvejų metų, jau grojo pirmuoju smuiku nacionaliniame simfoniniame orkestre ir sulaukė Mstislavo Leopoldovičiaus Rostropovičiaus pagyrimo, specialiai jam atlikęs keletą kūrinių. Aštuoniolikmetė duktė, priešingai, apdovanota beveik genialių talentu iš klausos išmokti groti bet koku instrumentu, tuo piktnaudžiavo, naudodamasi dingstimi naktį ištrūkti iš namų. Artimai draugavo su neprilygstamu džiazu trimitininku, bet, nepaisydama tėvų prieštaravimo, ketino stoti į basųjų karmeličių ordiną.

Trys dienos prieš mirtį motina išreiškė savo valią – amžino poilsio atgulti saloje. Ana Magdalena taisėsi važiuoti į laidotuves, bet visi jai patarė nerizikuoti, o ir ji pati baiminosi, kad gali neištverti tokio sielvarto. Tėvas nuvežė ją į salą per pirmąsias mirties metines, kai buvo pagamintas marmurinis antkapis. Ji drebėjo iš baimės, kanoja su prikabinamu varikliu kone keturias valandas plaukdama nė akimirkos nerimstančia audringa jūra. Grožėjosi aukšnio smėlio paplūdimiais, plytinčiais neįžengiamų girių pakraščiu, paukščių čiauškėjimu ir virš tykios lagūnos pasakiškai sklandančiais garniais. Nakvoti teko miestelyje, prislėgusiame neregėtu skurdu, hamakuose, ištemptuose tarp kokospalmių, po atviru dangumi, tame pačiame, kur gimė viena poetė ir iškalbus senatorius, per plauką netapęs

respublikos prezidentu. Skaudų įspūdį padarė gausybė judaodžių žvejų per anksti sprogusių dinamito užtaisų sužalotomis rankomis. Vis dėlto galų gale suprato motinos valią, nuo kapinių kalvos išvydusi pasaulio spindesį. Tai buvo vienintelė atoki vieta, kur ji nejautė savo vienatvės. Kaip tik tada Ana Magdalena Bach apsisprendė palikti motiną ten, kur ji ilsisi, ir atvykti kasmet ant jos kapo padėti kardelių puokštės.

Rugpjūtis buvo beprotiškų karščių ir liūčių mėnuo, bet ji susitaikė su tuo, suvokdama, kad tai dar viena jai skirta atgaila, kurią būtina atlikti, ir visada vienai. Tik vieną kartą nusileido vaikams, panūdusiems aplankyti močiutės kapą, ir gamta nubaudė grėsminga kelione per jūrą. Išplaukė nelaukdami, kol nustos lyti, kad jūroje neužkluptų naktis, ir vaikai pasiekė krantą išsigandę, bangų užsupti. Laimė, tąsyk apsistojo pirmame turistiniame viešbutyje, kurį senatorius pastatydino savo vardu, bet už valstybės pinigų.

Ana Magdalena matė, kaip kasmet dygsta stiklainiai ir vis labiau skursta miestelis. Vietoj motorinių valčių pradėjo plaukioti keltas. Kelionė kaip ir anksčiau truko keturias valandas, bet užė oro kondicionieriai, grojo orkestras ir neleido nuobodžiauti linksmos mergelės. Tik ji, pati punktualiausia miestelio viešnia, laikėsi įprastos dienvartės.

Grįžusi į viešbutį, išsitiesė ant lovos vienomis nerienuotomis kelnaitėmis ir, palubėje dūzgiant ventiliatoriui, beveik neišblaškanti kaitros, paėmusi knygą, atskleidė peiliu popieriui pjaustyti paženklintą vietą. Tai buvo